

בס"ד, י"א שבט התשפ"ו

מנחות י"ח – מחשבת הנחת הדם, פעולות שלא פוסלות במנחה וכאלה שכן פוסלות בזר

שאלות:

1. מה הכוונה שרבי הלך אל רבי אלעזר בן שמוע למצות את מידותיו?

מחשבת הנחת הדם למחר

הגמרא מקשה על הפירוש שלפי רבי יהודה במחשבת הנחת דם למחר דברי הכל פסול, מסיפור של רבי שהלך לברר את ספקותיו (או ללמוד מתורתו) של רבי אלעזר בן שמוע.

- רבי מצא את יוסף הבבלי יושב לפני רבי אלעזר בן שמוע והיה חביב עליו מאוד עד לאחת, כלומר, עד שהגיעו להלכה אחת בזבחים (לפי הפירוש הראשון ברש"י). יוסף הבבלי שאל מספר פעמים (בערב, בבוקר ובצהריים) את אותה שאלה: "השוחט את הזבח להניח מדמו למחר מהו?"
 - רבי אלעזר בן שמוע ענה לו שוב ושוב כשר, ורק בפעם האחרונה ענה: כשר, אלא שרבי אליעזר פוסל.
 - יוסף הבבלי שמח מאוד, ורבי אלעזר בן שמוע שאל אותו: האם אתה חושב שעד עכשיו לא אמרנו את הדברים לפי ההלכה (שהרי ההלכה היא לא כרבי אליעזר)?
 - יוסף הבבלי ענה לו: "החזרת לי אבידתי", כיוון ששרבי יהודה שנה לו שהדין הוא פסול, והוא חשש שטעה, ועכשיו קיבל אישור שיש דעה כזו. רבי אלעזר בן שמוע התרגש מאוד זלגו עיניו דמעות, ואמר אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר.
 - רבי אלעזר בן שמוע הסביר שהפסול הזה הוא משנת רבי אליעזר, ומפני ששרבי יהודה הוא בנו של רבי אלעאי (שהיה תלמידו של רבי אליעזר), שנה לו את משנת רבי אליעזר.
 - הגמרא מקשה: אם רבי אלעזר בן שמוע אמר שרק רבי אליעזר פוסל (כלומר זו מחלוקת), למה יוסף הבבלי אמר לו "החזרת לי אבידתי" (שהרי רבי יהודה שנה לו שזה דברי הכל פסול)? הגמרא מתרצת: לעולם, רבי יהודה שנה לו שדברי הכל פסול. ויוסף הבבלי שמח כי הוחזר לו האבידה בזה שיש דעה פוסלת (אפילו אם זה לא דברי הכל).
2. נחמיה הביא מנחה בת 40 עשרונים בכלי אחד, ולא בלל אותה, האם היא כשרה?

פעולות שאינן מעכבות במנחה

המשנה מונה פעולות שנעשות במנחה, שאי עשייתן לא פוסלת את המנחה: אם לא יצק שמן (היציקה האחרונה, כי בהתחלה נותנים שמן, בוללים, ובסוף יוצקים שוב, והוא נתן את כל השמן ביציקה הראשונה), או שלא בלל את הסולת בשמן, לא פתת אותה לפתיתים (אחרי האפייה, שצריך לקפל אותה לשניים ואחרי זה לארבעה), לא מלח, לא הניף (מנחת עומר/קנאות), לא הגיש (לקרן המזבח), או פתתן פתים מרובות (גדולות), או לא משחן (את הרקיקים) – המנחה כשירה.

הגמרא מבררת את הפעולות האלו:

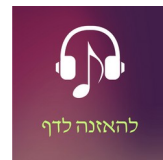
- יציקה: הכתוב מלמד שיציקה היא עיכוב (כמו שנלמד מהפסוקים שרש"י מביא), אז איך המשנה מכשירה? הגמרא מתרצת: הכוונה שלא יצק הכהן אלא זר וזה בסדר.
 - בלילה: הגמרא שואלת האם גם כאן, כשהמשנה אומרת לא בלל, הכוונה שלא בלל כהן אלא זר. אבל אם בכלל לא בללו – המנחה פסולה?
הרי שנינו במשנה שיש מנחות שראויות לבלילה עם השמן (עד ששים עשרונים בכלי אחד). ורבי זירא אמר: כל שראוי לבלילה – אין בילה מעכבת בו (כלומר, לא חייבים לבלול). כל שאינו ראוי לבלילה (יותר משישים ואחד עשרונים בכלי אחד שלא ניתן לבלול היטב עם השמן כמות כזו) – בילה מעכבת בו. מכל מקום למדנו שמה שראוי לבלילה – בילה לא מעכבת. וזה לא מסתדר עם ההסבר שדווקא אם זר בלל אז זה כשר, אבל אם לא בללו בכלל זה פסול.
 - הגמרא מתרצת: שההסבר הוא לא אחיד: לא יצק פירושו לא יצק כהן אלא זר, ולא בלל הכוונה לא בללו בכלל וזה עדיין כשר.
 - פתיתים מרובות: המשנה אמרה בהתחלה שאם לא פתת – כשר, ובסוף אמרה או שפתתן פתיתים מרובות – כשר.
 - הגמרא מקשה: אם לא פתת כלל – קל וחומר שפתיתים מרובות (גדולות מדי) כשירה?
▪ תירוץ א: "פתיתים מרובות" הכוונה: ריבה במספר הפתיתים (פתת לפתיתים קטנים מדי).
▪ תירוץ ב: הכוונה לפתיתים מרובות (גדולות), ועדיין צריך ללמד כי במקרה הזה אין לזה "תורת חלות" ולא "תורת פתיתים" (כי גדולות מדי), ולכן היינו חושבים שפסול. קא משמע לן שזה כשר.
3. בארי הכהן אמר שלא חייבים כהן בשביל להגיש את המנחה אל המזבח, מותר לתת לו מתנות כהונה?

עבודות המנחה שפסולות בזר

- הגמרא מבררת האם המשנה שלנו היא לא כדעת רבי שמעון, שהרי פירשנו שהמשנה שלנו מכשירה יציקה בזר, ואילו רבי שמעון בברייתא לומד מפסוק שכל עבודה שמסורה לבני אהרן (ומונה 15 עבודות, כולל יציקה) – אסורה בזר.
- רב נחמן תירץ: שהמשנה שמכשירה יציקה בזר מדברת במנחת ישראל (שבת קמיצה). הפסוק מלמד ש"ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה והביאה אל בני אהרן הכהן וקמץ" – שרק מקמיצה ואילך זו מצות כהונה. לכן יציקה ובלילה (שקודם קמיצה) – כשירה בזר. אבל בברייתא מדובר על מנחת כהנים (שאינה בת קמיצה) – והיא דורשת כהונה מההתחלה.
 - רבא דוחה את התירוץ: כי יציקה במנחת כהנים נלמדת מיציקה במנחת ישראל, ודין שווה – שתיהן כשירות בזר.
- גרסה שנייה בתירוץ של רב נחמן (נקמצות מול שאינן):
- רב נחמן תירץ תירוץ דומה: במשנה מדובר במנחות נקמצות שכשירות בזר, ובברייתא של רבי שמעון מדובר במנחות שאינן נקמצות, (כמו מנחת כהן או מנחת נסכים).

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

- **רבא** דוחה באותו אופן: מנחות שאינן נקמצות נלמדות לעניין יציקה מנקמצות, ולכן דינן שווה – שתיהן כשירות בזר.
 - לכן המסקנה היא שהמשנה שלנו שמכשירה יציקה בזר – היא לא כדעת **רבי שמעון**.
והגמרא מבררת את הנימוקים לדעות של **רבי שמעון** ו**חכמים**:
 - הטעם של **חכמים**: שהפסוק "וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַנִּתֵּן עָלֶיהָ לְבוֹנָה וְהִבִּיֵּא אֶל בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֵן וְקִמְצוּ מִלֶּמֶד שֶׁרַק מִקְמִיצָה וְאֵילָךְ זֶה מִצּוֹת כַּהוֹנָה.
 - אבל **רבי שמעון** דורש את הפסוק ש"בני אהרן הכהן" מקרא נדרש לפניו ולאחריו. כלומר, הכהונה נדרשת גם ליציקה ובלילה שקודם קמיצה.
- והדיון בדעת **רבי שמעון** ממשיך בדף הבא.